

UNIVERSITY OF TAMPERE

This document has been downloaded from
Tampub – The Institutional Repository of University of Tampere

 Publisher's version

Author(s): Haara, Paula
Title: Poliittinen maahanmuuttokeskustelu Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa
Main work: Maahanmuutto, media ja eduskuntavaalit
Editor(s): Maasilta, Mari
Year: 2012
Pages: 52-86
ISBN: 978-951-44-8776-7
Publisher: Tampere University Press
Discipline: Media and communications
School /Other Unit: School of Communication, Media and Theatre
Item Type: Article in Compiled Work

URN: URN:NBN:fi:uta-201206281016

All material supplied via TamPub is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorized user.

3.

POLIITTINEN MAAHANMUUTTOKESKUSTELU HELSINGIN SANOMIEN VERKKOKESKUSTELUISSA

Paula Haara

”Mun mielestä rasismi on nykyään muodostunut semmoseks leimakirveeks, jota heitellään kovasti jotta ei tarvitsisi kuunnella sitä, mitä se toinen ihminen oikeesti sanoo. Ja se on tässä turhanpäiväistä hössötystä, jolla vaan yritetään suitsia keskustelua tai estää asioista puhumista [...] Mun mielestä ei pitäisi niin paljon puhua rasismista. Ei rasismi mikään ongelma Suomessa oo. Tää on se ongelma, että tääl on erittäin huonosti toteutettu maahanmuuttopolitiikka, ja poliittinen järjestelmä, demokratia ei toimi tällä hetkellä. Ne on ne Suomen ongelmat, josta pitäis puhua [...] En mä sitä [rasismia] osaa sillai määritellä. Mun mielestä varmaankin siinä vaiheessa kun ruvetaan puhuun jostain entisen Etelä-Afrikan järjestelmästä, missä yhteiskunnallisesti ollaan värin mukaan pistetty ihmisiä eriarvoiseen luokkaan, niin sitten se varmasti on rasismia. Mutta eihän Suomessa mitään edes sen tyyppistä esiinny.” (Jari Leino, Muutos 2011 -puolueen hallituksen ja Suomen sisun jäsen sekä Homma ry:n varapuheenjohtaja Yliopisto-Tv:ssä 24.10.2011. Täytesanoja poistettu)

Yllä oleva sitaatti on esimerkki maahanmuuttoasioiden politisoitumisen myötä yleistyneestä ”maahanmuuttokriittisestä” puhetavasta 2000-luvun loppupuolella. Keskustelulle on ollut ominaista, että kansan enemmistön mielipiteeseen vetoamalla yhdeksi Suomen tärkeimmistä poliittisista tavoitteista nostetaan maahanmuuttopolitiikan tiukentaminen. ”Maahanmuuttokriitikot” puolustavat sananvapautta ja irtisanoutuvat itse rasismista. Yllä olevassa sitaatissa Leino määrittää rasismin kapeasti rotuperustaiseksi erottelupolitiikaksi. Näin rasismista on helppo irtisanoutua itse ja nähdä se asiana, joka ei ole Suomessa ongelma. Rasismin määrittelemisen sijaan ”maahanmuuttokriittisessä” puhetavassa keskitytäänkin puhumaan enemmän siitä, mikä kaikki ei ole rasismia.

”Maahanmuuttokriittisen” puhetavan syntysijana ja leviämiskanavana voidaan pitää internetiä (vierasvihaisista verkkosivustoista ks. Pekkinen 2005b), mutta salonkikelpoisemmaksi tullut puhetapa on levinnyt muun muassa poliitikkojen puheisiin. Maahanmuuttokriitikin lyhyestä historiasta kirjoittanut Milla Hannula puhuu vuoden 2008 kunnallisvaaleihin ajoittuvasta ”erävoitosta”, josta alkoi ”uusi ja maahanmuuton osalta tabuista vapaampi poliittinen elämä” (Hannula 2011, 9). Puhetavan muutos näkyi nopeasti myös journalismissa, kun tiedotusvälineet lainasivat ja selostivat poliitikkojen puhetta (Raittila 2009, 68).

Rasismia on ollut jo ennen internetiä, mutta useimpien verkkosivustojen anonyymiyys mahdollistaa sellaisten asenteiden julki tuomisen, joita ei ehkä muussa yhteydessä ilmaisisi julkisesti. Journalististen välineiden verkkokeskustelut ovat valvotumpia verrattuna valtaosaan muuhun verkon sisältöön. Toisaalta raja journalististen ja verkon muiden sisältöjen välillä on hämärtyneessä, ja samat mediasisällöt kiertävät välineestä toiseen (ks. luku 2). Internetissä olevan uutisen yhteydessä on usein linkki keskusteluun. Mielipidejournalismi ympäröi uutista entistä vahvemmin, ja on aiempaa tärkeämpi osa uutisen tulkintaympäristöä (Horsti 2009, 82).

Tarkastelen tässä luvussa Helsingin Sanomien kotimaan ja politiikan uutisten keskustelupalstoilla esitettyjä väittämiä maahanmuutosta ja maahanmuuttajista laadullisen sisällönanalyysin ja argumentaatioanalyysin keinoin. Helsingin Sanomat oli toinen tutkimustamme varten analysoitu sanomalehti, joten oli mielekästä tarkastella myös samaisen lehden verkkokeskusteluja. Aineisto on kerätty vuoden 2011 eduskuntavaalien alta marraskuun 2010 alun ja huhtikuun 2011 loppuun väliseltä ajalta. Mukaan seuloutui 126 viestiketjua, jotka sisälsivät yhteensä 10 902 viestiä (Taulukko 1)¹.

Taulukko 1. Verkkokeskusteluaineisto: keskusteluketjujen määrä ja viestien määrä (marraskuu 2010–huhtikuu 2011).

	Viestiketjujen määrä		Viestien määrä	
	HS.fi kotimaa	HS.fi politiikka	HS.fi kotimaa	HS.fi politiikka
Marraskuu	9	9	480	830
Joulukuu	11	3	446	394
Tammikuu	12	6	674	923
Helmikuu	17	9	1032	1215
Maaliskuu	9	5	375	567
Huhtikuu	10	26	628	3338
Yhteensä	68	58	3635	7267
	126		10 902	

Helsingin Sanomien keskustelupalstojen viestit ennakkomoderoidaan. Kyseessä on journalistisen välineen verkkosivusto, jonka sisällöstä toimitus vastaa. Keskusteluun saattoi osallistua nimimerkillä ja tutkimusajankohtana vielä ilman rekisteröitymistä.² Aineiston keruun jo päätyttyä astui lokakuussa 2011 voimaan liite journalistin ohjeisiin, joiden noudattamista Julkisen sanan neuvosto valvoo. Liitteen mukaan

1. Tutkimusaineisto esitellään tarkemmin liitteessä 1.
2. Palstan käytöstapaohjeiden mukaan rasistisia viestejä, kuten ”rodullisia” yleistyksiä, ja kansanryhmää vastaan kiihottavia viestejä ei julkaista. Ohjeiden mukaan jo kansanryhmän leimaaminen vaikkapa rikollisuuteen taipuvaiseksi voi lietsoa vihaa. Uskonrauhaa on ohjeiden mukaan kunnioitettava eikä holokaustin kieltäjillä ole asiaa HS.fi:n keskusteluihin. (<http://www.hs.fi/viesti/keskustelu/kaytostavat>.)

toimituksen tulee viipymättä poistaa sen tietoon tulleet ihmisarvoa ja yksityisyyden suojaa loukkaavat sisällöt.³

Esittelen aluksi yleisiä havaintojani keskusteluista, niiden sisällöistä, keskustelijoista ja viittauksista keskustelun ulkopuolisiin lähteisiin. Tämän jälkeen käyn läpi aineistossa yleisimmin esitetyt väitteet. Helsingin Sanomien kotimaan keskustelupalsta ja politiikan keskustelupalsta eivät eronneet maahanmuutosta esitettyjen pääväitteiden osalta toisistaan, joten en käsittele palstojen väittämiä toisistaan erillisinä. Nostan esiin myös pääargumentteja vastustavia väittämiä. Yleisimpien väitteiden jälkeen tarkastelen vielä erikseen verkossa kiihkeänä käynyttä keskustelua suomalaisen maahanmuuttokeskustelun tilasta sekä valtamedian tavasta käsitellä maahanmuuttoa ja erityisesti maahanmuuttokriittisiä perussuomalaisia. Teeman käsittely on perusteltua, sillä verkkokeskusteluissa paljon pohdittu suomalaisen maahanmuuttokeskustelun tila ei juuri näkynyt tutkimuksen sanomalehti- tai tv-aineistossa. Verkossa käydyn ”maahanmuuttokriittisen” keskustelun sisällöissä oli runsaasti yhtenevyyksiä Muutos 2011 -puolueen tavoite- ja toimenpideohjelman sekä Perussuomalaisten vuoden 2011 eduskuntavaaliohjelman sisältöjen kanssa. Kokoaan lopuksi huomioitani näistä yhtenevyyksistä.

Puhutuimmat uutiset

Helsingin Sanomien kotimaan ja politiikan palstan keskustelut ovat uutisten tai kolumnien aloittamia. Kotimaan palstan maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvistä uutisista puhuttivat erityisesti pitserian tuhopoltto Tampereella marraskuussa 2010, koulujuhlien kristillisten perinteiden säilyttäminen, terrorismi, maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä kouluissa, maahanmuuttajien asuinalueiden eriytyminen, perheenyhdistämiset, kunniaväkivalta islamiin liitettynä

---

3. HS.fi:n käyttäjät voivat huomauttaa ylläpitoon asiattomista viesteistä asiaton viesti -napilla, joka löytyy jokaisen viestin yhteydestä.

asiana sekä sananvapaus (internetkeskusteluissa). Poliitiikan palstalla puhutuimmat aiheet olivat islamin erityispiirteiden toteuttaminen ja islamin opettaminen Suomessa, koulujuhlien kristillisten perinteiden säilyttäminen, Perussuomalaisten kannatus, Perussuomalaiset ja puolueen puheenjohtaja Timo Soini, Perussuomalaisten maahanmuuttopolitiikka, maahanmuuttokeskustelun ilmapiiri Suomessa, ”maahanmuuttokriittinen” perussuomalaispoliitikko Jussi Halla-aho, maahanmuuttovastaisilla kommentteillaan ensimmäisenä päivänään kansanedustajana kohahduttanut perussuomalaispoliitikko Teuvo Hakkarainen sekä perheenyhdistämispoliitiikka (Taulukko 2).

Suomeen saapuneista romanikerjäläisistä sisältyi aineistoon useita keskusteluketjuja, mutta ne jäivät lyhyiksi viestien määrissä ja keskusteluiden kestoissa mitattuina. Aineistoon eivät kuuluneet Helsingin Sanomien kaupunki-osaston keskustelut, joissa todennäköisesti käytiin suurin osa romanikerjäläiskeskustelusta.

Taulukko 2. Runsaimman keskustelun aiheuttaneet maahanmuuttoon liittyvät uutiset (HS.fi kotimaa yli 80 viestiä, HS.fi politiikka yli 125 viestiä)

HS.fi KOTIMAA		Viestien määrä
	Uutisen otsikko	
Marraskuu	Tampereella palaneen pitslerin omistajaa ja hänen veljeään esitetään vangittaviksi	158
	Työttömälle ulkomaalaiselle toimeentulon sijaan karkotus	99
Joulukuu	Koulut saavat päättää itse joulujuhlensa kristillisyydestä	91
Tammikuu	Lehdet: Somalian terroristeilla yhteyksiä Suomeen	95
	Joka kolmas uusmaalainen kannattaa kouluihin maahanmuuttajille kiintiötä	87
Helmikuu	Maahanmuuttajien asuinalueet erottuvat yhä selkeämmin	175
	KHO:n presidentille moitteet isoäitien käännytysjutussa	138
	Kunniaan liittyvä väkivalta varjostaa tuhansien tyttöjen elämää Suomessa	131
	Aamulehti sulki ampumisuutisen kommentoinnin	130

Maaliskuu	Opettajat: Maahanmuuttajien määrää koulussa rajoitettava	96
Huhtikuu	Pääkaupunkiseuduille syntyy maahanmuuttajien keskittyviä	203
	Maahanmuuttajatytöt voivat koulussa parhaiten, suomalaispojat huonoiten	90
HS.fi POLITIIKKA		Viestien määrä
Uutisen otsikko		
Marraskuu	Keskustan Saarikko ehdottaa Suomeen imaamikoulutusta	207
	Päivi Räsänen ottaisi Suomeen ensisijaisesti kristittyjä pakolaisia	201
Joulukuu	Katainen tuhoutui joulujuhlakeskustelusta	202
	Perussuomalaiset viemässä ääniä muilta Uudellamaalla	132
Tammikuu	Halonen: Suvaitsemattomuus ei ole ratkaisu ongelmiin	362
	Perussuomalaisten kannatus jatkaa nousuaan	231
	Perussuomalaisehdokkaan vaalimainos huijaa moskeijatyömaalla	169
Helmikuu	Perussuomalaiset löysivät netistä nuoret vihaiset miehet	255
	Perussuomalaiset sijoittaisivat työttömät maahanmuuttajat syrjäseuduille	241
	MTV3: Perussuomalaisten ja Sdp:n kannatus tasoissa	233
	Eduskunta tyytymätön Thorsin perheenyhdistämiselvitykseen	142
Maaliskuu	Stubb: Maahanmuuttokeskustelun ilmapiiri ahdistava	198
	Lehti: Perussuomalaisten ehdokkaina useita Suomen sisun jäseniä	143
Huhtikuu	Halla-aho ei suostu selittämään ihmisarvokirjoituksiaan	520
	Halla-aho maahanmuuttolaeista vastaavan valiokunnan johtoon	257
	Vähemmistövaltuutettu puuttui Hakkaraisen puheisiin	246
	MTV3: Perussuomalaisten kannatus laskee, keskusta ja Sdp nousussa	227
	Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta perussuomalaisten johdettavaksi	213
	HS-arvokartta: Soini johtaa vasemmistopuoluetta	173
	Tutkija: Soinin kannattajat hakevat satumaata	159
Maahanmuuttokriitikot nousivat joukolla eduskuntaan	129	

Kirjoittajat olivat skeptisiä (muiden kuin perussuomalaisten) poliitikkojen vaalien alla esittämiä keskustelunavauksia kohtaan. Esimerkiksi Alexander Stubbin huoli Suomen maahanmuuttokeskustelun ahdistavasta ilmapölystä⁴ kuitattiin vaalikikkailuksi. Maahanmuuttokriittiseksi tunnustautumattomien puolueiden maahanmuuttoa kritisoivat kannanotot, kuten Kokoomuksen ja Keskustan ilmoitus halukkuudesta kiristää perheenyhdistämisen ehtoja, tuomittiin yritykseksi kalastella ääniä Perussuomalaisilta. Vaalien läheisyys näkyi myös toteamuksina, joiden mukaan moni mediassa uutisoitu aihe, kuten selvitys Suomen onnistumisesta syrjinnän vastaisessa työssä, on nostettu esiin lähestyvien vaalien takia.

”Maahanmuuttokriittiset” dominoivat keskustelua

Helsingin Sanomien kotimaan ja politiikan keskustelupalstoilla kirjoittivat enemmistönä he, jotka kutsuivat itseään ”maahanmuuttokriittisiksi”, eivätkä maahanmuuttajat itse juuri osallistuneet maahanmuuttokeskusteluun. Tämä ei ollut yllättävää, sillä myös esimerkiksi Anna-Maria Pekkinen kiinnitti huomiota etnisten vähemmistöjen lähes totaaliseen puuttumiseen tarkastellessaan pro gradu -tutkielmassaan rasismia internetin keskustelupalstoilla (Pekkinen 2005a, 7). Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa valtaosa kirjoitti nimimerkillä, ja noin viittäkymmentä nimimerkkiä voisi pitää aktiivikeskustelijoina. Näillä nimimerkeillä osallistuttiin toistuvasti keskusteluun läpi puolivuotisen tarkastelujakson. Poliitikot eivät muutamaa yksittäistä kirjoitusta lukuun ottamatta osallistuneet keskusteluun, ainakaan nimellään. Poliitikot osallistuvat kovin vähän maahanmuuttokeskusteluun myös journalistisessa mediassa (ks. luku 5. tässä kirjassa; Raittila 2002, 85). Lähes jokaisen puolueen äänestäjäkunta koostuu ristiriitaisesti maahanmuuttoon suhtautuvista, mikä saattaa selittää poliitikkojen

4. HS.fi politiikka 16.3.2011

haluttomuutta osallistua julkiseen maahanmuuttokeskusteluun (Raittila 2002, 87).

Verkkokeskusteluista jäi vaikutelma, että jopa – tai nimenomaan – kaikkein räikeimmät ja avoimen maahanmuuttovastaiset kannanotot jäivät usein vaille vastaväitteitä silloinkin, kun ne olisivat olleet helposti kumottavissa. Myös uutiset, joiden voisi katsoa olevan maahanmuuton kannalta myönteisiä, kuten *Sunnuntaisuomalainen: Maahanmuuttajiin suhtaudutaan sallivasti*⁵ tai *Vertailu: Ruotsi ja Suomi kärjessä maahanmuuttajien kotouttamisessa*⁶, saivat aikaan keskusteluketjun, jossa esitettiin uutisen kyseenalaistavia ja ”maahanmuuttokriittisiä” puheenvuoroja. Yksittäisiä ”maahanmuuttokriittisyyttä” vastustavia puheenvuoroja oli, ja nostan myös niitä myöhemmin esiin. Täytyy muistaa, että keskustelupalstoilla esitettyjen erilaisten kannanottojen yleisyys ei heijasta suoraan kyseisten mielipiteiden yleisyyttä Suomessa.

”Maahanmuuttokriitikoita” stereotypisoitiin internetkeskusteluissa. Heitä kuvailtiin muun muassa vähän koulutetuiksi miehekkään junttikulttuurin kannattajiksi ja maahanmuuttovastaisiksi ”foorumipelleiksi”. Myös Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini tyypitteli Helsingin Sanomien uutisessa⁷ puolueensa äänestäjiä. Soini kuvaili tyypillisiä Perussuomalaisten kannattajia ”arvokonservatiiveiksi, vanhanaikaisiksi miehiksi, jotka tykkäävät makkarasta ja autourheilusta”, demareita ennen äänestäneiksi duunareiksi, pienyrittäjiksi sekä internetin avulla tavoitetuiksi ”nuoriksi, vihaisiksi miehiksi”. Uutisen mukaan nämä ”nuoret vihaiset miehet” ovat ”arvokonservatiivisia, kansallismielisiä maahanmuuton vastustajia, joista tunnetuin on Jussi Halla-aho”. Uutisen aloittamassa keskusteluketjussa usea keskustelija kertoi Soinin innoittamana omasta taustastaan, kuten omasta tai puolison maahanmuuttajataustaisuudesta tai korkeasta koulutustasosta, ja äänestäkö (silti) Perussuomalaisia vai ei.

---

5. HS.fi kotimaa 5.12.2010

6. HS.fi kotimaa 28.2.2011

7. HS.fi politiikka 13.2.2011

Minulla on vajaat 2 yliopistotutkintoa, olen naimisissa maahanmuuttajan kanssa ja ikää alle 40-vuotta. Äänestän peruja näissä vaaleissa, koska haluan antaa heille mahdollisuuden muuttaa asiat. (nuorehko vihainen nainen, HS.fi politiikka 13.2.2011)

Kirjoitusten tarkoituksena oli mitä ilmeisimmin osoittaa, että monenlaiset ihmiset äänestävät Perussuomalaisia ja kyseenalaistaa äänestäjien stereotypisointi. Kaiken kaikkiaan verkkokeskusteluihin osallistujat kertoivat kuitenkin hyvin harvoin mitään itsestään, lukuun ottamatta suhtautumistaan Perussuomalaisiin.

Arkielämän rasismista ei käyty verkossa laajempaa keskustelua. Vesa Puuronen (2011, 61–62) määrittelee arkielämän rasismien arkisissa kohtaamisissa ilmeneviksi käytännöiksi, jotka asettavat eri ryhmiin kuuluvat ihmiset epätasa-arvoiseen asemaan tai osoittavat heidän alempiarvoisuutensa. Arkielämän rasismien näkökulmasta tarkasteltuna teon määrittäminen rasismiksi ei riipu tekijän aikeista, vaan sen arvioi henkilö, johon teko kohdistuu. Verkkokeskusteluihin pätee sama havainto, jonka Suvi Keskinen on tehnyt seuratessaan suomalaista maahanmuuttokeskustelua: on käyty varsin vähän keskustelua siitä, millaisena rasismi esiintyy suomalaisessa yhteiskunnassa (Keskinen 2009, 44). Rasismien kokemisen tai rasismien ilmenemismuotojen sijaan Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa puhuttiin rasismien määritelmän rajoista ja maahanmuuttajien kantaväestön kustannuksella saamista erioikeuksista ja erityiskohtelusta, josta käytettiin termejä ”käänteisrasismi” tai ”positiivinen syrjintä”. Puhuttiin myös ”rasismikortin heiluttelusta”, jolla tarkoitettiin laskelmoitua rasismien vetoamista joko omien etujen vuoksi tai ”maahanmuuttokriitikoiden” vaientamiseksi. Paljon puhuttiin myös siitä, mikä ei ole rasismia. Oltiin huolissaan siitä, että rasismi saa helposti liian laajan määritelmän, jolloin ”maahanmuuttokriittisiä” kannanottoja ei sallita. Näin ei ”maahanmuuttokriittisten” keskustelijoiden mielestä saisi tapahtua demokraattisessa yhteiskunnassa, jossa kaikkien tulee voida sanoa mielipiteensä.

Sen lisäksi, että maahanmuuttajataustaiset eivät itse näkyneet internetkeskusteluissa, oli esitetuille näkemyksille tyypillistä ongelmakeskeisyys ja mustavalkoisuus. Monien uutisaiheiden aloittama keskustelu oli polarisoitunutta joko-tai -keskustelua. Keskustelijat sättivät toisiaan rasismista tai ylisuvaitsevaisuudesta. Toisten teemojen, erityisesti Suomeen tulleiden tai pyrkivien ulkomaan romanien ympärillä käyty keskustelu oli yksimielisempää, mistä lisää myöhemmin tässä luvussa. Keskustelupalstakirjoittelu oli useimmin kärkevää mielipiteen ilmaisua tai toisten kirjoittajien mielipiteiden kyseenalaistamista ilman eri näkemysten dialogia⁸. Suoranaista väkivaltaan yllyttämistä ei keskusteluissa ollut, mutta vihaisia äänenpainoja oli joukossa:

Miksi hänen [kirjoittajan lapsen] olisi pitänyt käydä koulua sellaisten roskaväen lasten kanssa, jotka eivät osaa kunnolla edes lukea ja kirjoittaa ja jotka häiriköivät ja kiusaavat opettajia ja muita oppilaita? [...]Kun me verovarjoillamme kustannamme roskaväen elämisen kansallisuudesta tai ihonväristä riippumatta, meillä pitää ainakin olla oikeus varjella lapsiamme heiltä ja heidän jälkikasvultaan. (Stadilainen veronmaksaja, HS.fi kotimaa 20.4.2011)

Lähteettömiä väitteitä

Helsingin Sanomien keskustelupalstalla kirjoittaneet viittasivat journalistisen median uutisiin faktanomaisina lähteinä. Näin tehtiin siitä huolimatta, että toisaalla uutisoinnin maahanmuutosta ja Perussuo-

8. Sanna Ojajärvi ja Sanna Valtonen (2001) ovat analysoineet Venäjistä ja venäläisistä käytyä internetkeskustelua Suomessa. Verkkokeskusteluissa yleensä korostettiin ja alleviivattiin toiseutta ja eroa, ja avattiin erojen seurauksia uhkan suuntaan. Keskustelijat eivät pyrkineet tasapainottelemaan eri kehysten välillä, vaan he argumentoivat enemmänkin valmiiden käsitysten varassa oman kehysten puolesta. Journalismissa puolestaan toiseuden kehyksellä pyrittiin ymmärtämiseen tai selittämiseen uhkan korostamisen sijaan. Toimituksissa pyrittiin myös tasa-painoilemaan eri kehysten (uhka, mahdollisuus, toiseus) välillä.

malaisista väitettiin olevan puolueellista (ks. myöhemmin tässä luvussa).

Aamulehden (20.1.2011) mukaan Suomeen on tulossa EU:n lievin kansalaisuuslaki. Vakavakaan rikos ei enää estä kansalaisuuden saamista (xzy, HS.fi kotimaa 23.1.2011)

Lehdistä olen lukenut, että ulkomaalaistaustaisten osuus rikoksissa on yliedustettu suhteutettuna väestöpohjaan. Onko niitä kriminaaleja pakko täällä hyysätä? Nopeampi poistaminen maasta mahdolliseksi. (AiKui, HS.fi kotimaa 10.2.2011)

Journalistisen median lisäksi tukea väitteille haettiin yleisimmin Suomen Maahanmuuttoviraston ja Suomen Pakolaisavun internetsivuilta, Suomen ulkomaalaislaista, Wikipediasta, Youtubesta, Hommafoorumilta ja Jussi Halla-ahon ajatuksista. Tyypillisintä kuitenkin oli, että maahanmuutosta esitetyille väitteille ei mainittu lainkaan lähdettä, vaikka niiden perään toisinaan kyseltiin. Argumentoinnissa käytettiin tarkkoja lukuja. Väitettiin esimerkiksi, että jokainen perheenyhdistämisen kautta Suomeen tullut maksaa yhteiskunnalle 1,123 miljoonaa euroa, tai yleistäen, että keskimäärin ainakin 50 prosenttia työikäisistä maahanmuuttajista on työttömänä. Karina Horstin mukaan myös suomalaisessa journalismissa vähemmistöjä käsitellään usein lukuina tilastojen valossa, minkä seurauksena kategoriat, kuten eri kansallisuudet tai turvapaikanhakijat, näyttävät yhtenäisinä ryhminä. Maahanmuuttajien käsittely lukujen kautta epäinhimillistä ja etäännyttää yhteiskunnallisten päätösten ja käytäntöjen vaikutukset, jolloin empatian mahdollisuutta ei ole. (Horsti 2005, 236.)

Tutkimuksia nostettiin Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa harvoin esiin, vaikka maahanmuutosta ja etnisistä suhteista on tehty Suomessakin runsaasti tutkimusta. Tämä voi joskus olla myös tietoinen valinta, sillä ”maahanmuuttokriittiset” ovat syyttäneet tutkimusta ideologisesta yksipuolisuudesta. Esimerkiksi Hannula (2011,

94) moittii suomalaista yhteiskuntatieteellistä rodun ja rasismien tutkimusta objektiivisuuden kaapuun puetusta feminismistä ja liberaalista monikulttuurismista sekä biologisia reunaehtoja karsastavasta subjektivismista. Jos verkkokeskusteluissa johonkin tutkimukseen viitattiin, oli yleensä poimittu yksipuolisesti maahanmuuttokriittisiä näkemyksiä tukevia tutkimuksia tai selvityksiä. Tutkimustiedoille tarjottiin harvoin lähdetietoa, joka mahdollistaisi tulosten tarkemman tarkastelun. Muihin asiantuntijoihin viitattiin harvoin, mutta Jussi Halla-aho mainittiin usein maahanmuuttoasioiden asiantuntijana. Hänet määriteltiin median alttarille itsensä uhranneeksi rehelliseksi, älykkääksi ja loogiseksi totuudenpuhujaksi. Toisaalta hänen auktoriteettiaan purettiin toteamalla, että Halla-aho on omia päähänpintymyksiään toisteleva aikaansaamaton fanaatikko, jonka ainoa poliittinen ohjelma on maahanmuuton ja kasvisruoan vastustaminen.

Maahanmuuttajien määrän kasvua pidetään suurena ongelmana

Yksi hyvin yleisesti esitetty vaatimus Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa oli, että **Suomen maahanmuuttopolitiikkaa on tiukennettava**. Jotkut keskustelijat kertoivat, että Suomea uhkaa maahanmuuttajien tulva. Heidän mielestään Suomeen pääsee nyt liian helposti, millä on kauaskantoisia seurauksia. Suomen ”löperöä” maahanmuuttopolitiikkaa verrattiin muiden maiden parempaan pidettyihin maahanmuuttolinjauksiin, erityisesti Tanskaan ja Kanadaan.

Toisaalta vastaväitteenä Suomen maahanmuuttopolitiikan kiristämiseksi todettiin, että se on jo tiukka, jopa Länsi-Euroopan tiukin. Maahanmuuttopolitiikan kiristämistä vastustettiin myös vetoamalla maahanmuuttajien vähäiseen määrään Suomessa, jolloin aiheutta tiukennuksille ei ole. Vastaväiteltä yritettiin viedä pohjaa toteamalla, että maahanmuuttajapopulaatio kasvaa nopeasti. Pienikin alkupopulaatio

saattaa väitteen perusteella muuttua tulevaisuudessa vähemmistöstä enemmistöksi, joten on perusteltua rajoittaa maahanmuuttajien määrää ajoissa, vaikka heitä on vielä vähän. Keskusteluissa viitattiin useamman kerran tutkimukseen, jonka mukaan ”tietyissä maahanmuuttajaryhmissä” alkuperäinen maahanmuuttajapopulaatio voi 20-kertaistua 30 vuodessa ja muuttua vähemmistöstä enemmistöksi. Populaation kasvun todettiin johtuvan maahanmuuttajien kantaväestöstä suuremmasta syntyvyydestä ja perheenyhdistämisistä.

Maahanmuuttopolitiikan tiukentamisvaatimusten yhteydessä esitettiin usein väite, jonka mukaan **maahanmuuttajamäärien kasvuaessa kasvavat myös maahanmuutosta aiheutuvat ongelmat**. Kun maahanmuuttajia on liikaa (samassa paikassa), rikastuttamisen väitetiin muuttuvan ongelmiksi. Väitteellä perusteltiin muun muassa sitä, että maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrää olisi rajoitettava kouluissa. Suomen ylle maalailtiin keskusteluissa uhkakuvia siitä, miten Suomessakin seurauksena voi olla levottomuuksia, kunniamurhia, terrori-iskuja ja slummiutumista, jos maahanmuuttopolitiikkaan ei tehdä muutoksia. Erityisesti Ruotsi ja Saksa mainittiin maiksi, joissa maahanmuuton tuomat ongelmat ovat jo ”räjähtäneet silmille”. Tässä yhteydessä muistettiin toistuvasti mainita Angela Merkelin lokakuussa 2010 antama lausunto, jonka mukaan Saksan yritys rakentaa monikulttuurinen yhteiskunta on epäonnistunut täysin. Myös Britannian pääministeri David Cameronin irtisanoutuminen helmikuussa 2011 maansa senhetkisestä monikulttuurisuuspolitiikasta mainittiin useasti. Suomen monikulttuurisuus nähtiin usein uutena tai vasta tuloillaan olevana asiana, joka ajan myötä muuttuu samanlaiseksi kuin esimerkiksi Ruotsin huonona pidetty, yhteiskuntarauhaa ja yhteiskunnan hyvinvointia uhkaava monikulttuurisuus – ellei asialle nyt ajoissa tehdä jotain.

Suomessa ei onneksi vielä ole samanlaisia mittavia ongelmia maahanmuuttajien kanssa kuin monissa enemmän maahanmuuttajia ottaneissa maissa on. Mutta ei minusta Suomen kannata ajautua

samanlaisiin ongelmiin, vaan rajoittaa nyt ajoissa maahanmuuttoa, jottei sellaisia ongelmia syntyisikään. Saksassa ja Britanniassahan on jo maan ylin poliittinen johto joutunut toteamaan monikulttuurisuuden epäonnistuneen – ja Ruotsissakin on jo muodostumassa ghettoja, kunniamurhia, terrorismia – ja Hollannissa ja Saksassa muslimimaahanmuuttajat pahoinpitelevät homoja. (KTKT, HS.fi politiikka 13.2.2011)

Internetkeskusteluissa monikulttuurisuus esitettiin lähes yksinomaan ongelmaksi, joka tuhoaa suomalaista kulttuuria: **monikulttuurisuus ei ole rikkaus**. Keskenään erilaisten kulttuurien rinnakkaiselo nähtiin yleisesti tuhoon tuomittuna ajatuksena. Keskustelu liikkui usein yleisellä tasolla, eikä monikulttuurisuutta ja siihen liittyviä ongelmia välttämättä eritelty konkreettisesti.

Painottamalla maahanmuuttajamäärien kasvun yhteyttä ongelmien ja rasismien kasvuun perusteltiin maahanmuuttopolitiikan tiukentamista myös maahanmuuttajien itsensä etuna. Lisääntyvän maahanmuuton todettiin aiheuttavan haittaa myös maahanmuuttajille, koska kasvavan maahanmuuton myötä kärjistyvät ongelmat voivat synnyttää tai lisätä kantaväestön maahanmuuttajiin kohdistamaa rasismia. Rasismi näyttäytyi (nykyisen) maahanmuuton seurauksena ja maahanmuuttajien aiheuttamana, ja esimerkiksi venäläisten tai jo 1990-luvun alussa Suomeen tulleiden somalien kokemasta rasismista ei puhuttu.

Puurosen (2011, 201) mukaan monikulttuurisuuden vastustajat lähtevät yleisesti liikkeelle luonnollisuuden oletuksesta, jonka mukaisesti kulttuurien kehitys on viime kädessä yhteydessä tiettyjen ihmisryhmien elinolosuhteisiin alkuperäisillä asuinalueillaan. Luonnollisuudella yritetään perustella sitä, miksi ihmisryhmien pitäisi pysyä kotiseuduillaan. Myös Huttunen, Löytty ja Rastas (2005, 28) kirjoittavat, että rasismi rakentuu nykyään vanhojen rotuoppien sijaan enemmän käsityksille ja puheille olemuksellisista ja muuttumattomista kulttuurieroista. Tällaisen ajattelun taustalla on oletus, jonka mukaan

Suomi oli aikaisemmin yksikulttuurinen. Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa monikulttuurisuuden uhkakuvien vastustaminen perustui tällaisen suomalaisen yhtenäiskulttuuri oletuksen purkamiseen: Suomi ei koskaan ole ollutkaan itsenäinen ja muista kulttuureista erillinen saareke. Vaihtoehtoisesti todettiin, että Suomi on jo muuttunut monikulttuuriseksi ilman suurempia ongelmia. Mielenkiintoinen esiin nosto oli myös kokemus ulkomaalaisuudesta Suomen rajojen sisällä: Koska kulttuurieroja on myös Suomen sisällä, voi Pohjois-Suomesta pääkaupunkiseudulle tai maalta kaupunkiin muuttava tuntee itsensä ulkomaalaiseksi. Lisäksi ulkomailta mainittiin esimerkkejä onnistuneesta maahanmuuttajien ja kantaväestön rinnakkaiselosta samoilla asuinalueilla, kuten Itävallan Wien ja Saksan München. Kuitenkin näkemykset, joiden mukaan monikulttuurisuus olisi ongelmatonta tai edes periaatteessa tavoiteltavaa, olivat harvassa.

Voiko ihmisen arvon mitata rahassa?

Yksi keskeinen argumentoinnin tapa maahanmuuttopolitiikan tiukentamisen puolesta oli talouden retoriikka eli kustannusten korostaminen. Keskusteluissa oli yleistä esittää populistinen näkemys, jonka mukaan rahaa voitaisiin siirrellä eri kohteiden välillä helpostikin, jos poliitikot vain niin päättäisivät tehdä. Moni keskustelija väitti, että yhteen kohteeseen osoitettu raha on pois muualta. Argumentoinnin tueksi esitettiin jopa tarkalta näyttäviä euromääräisiä laskelmia.

Talouden retoriikalla perusteltiin väitettä, jonka mukaan **maahanmuuton voimakas rajoittaminen tuo merkittäviä säästöjä** ja rahaa tärkeämpiin kohteisiin. Turvapaikanhakijoiden maahantulon motiiveja epäiltiin. Väitettiin, että **turvapaikanhakijoista suurin osa ei ole todellisia pakolaisia, vaan he pyrkivät Suomeen taloudellisista syistä**. Nykyisen maahanmuuttopolitiikan myötä Suomelle todettiin jäävän vain maksumiehen rooli, koska Suomen avokätisen sosiaaliturvajär-

jestelmän väitettiin vetävän puoleensa työhaluttomia sosiaaliturvan hyväksikäyttäjiä ja lokoisia eläkepäiviään viettämään pyrkiviä eläkeläisiä. Koska Suomella on valtionvelkaa ja rahapula omienkin kansalaisten hoidossa, elätettävien ihmisten vastaanottamisessa ei nähty järkeä. Väitettiin, että **Suomella ei ole varaa toimia koko maailman sosiaalitoimistona**. Turvapaikanhakijoiden taloudelliset kustannukset Suomelle ja heidän oikeutensa suomalaisen sosiaaliturvaan nousivat pinnalle erityisesti uutisista, jotka koskivat iäkkään egyptiläisen Eveline Fadayelin oleskeluluvan saamista Suomesta⁹. Toisaalta egyptiläisisoaidin tapaus herätteli myös humaaneista lähtökohdista kumpuavaa keskustelua, jossa peräänkuulutettiin oleskelulupapäätösten tekemistä inhimillisin perustein eikä lain pykäläi orjallisesti noudattaen. Vanhoja tuomarinohjeita toistaen todettiin useamman kerran: ”Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan”.

Argumenteille maahanmuuton suurista kustannuksista esitettiin internetkeskusteluissa myös vastaväitteitä, vaikka niitä oli taloudellisia ongelmia painottaneisiin kirjoituksiin verrattuna vähän. Vastaväitteenä ensinnäkin painotettiin, että maahanmuuttoon käytetty raha on niin pieni, että on olemassa merkittävämpiä säästökohteita. Lisäksi joka asialla todettiin olevan oma budjettinsa, minkä vuoksi köyhät eivät joudu taistelemaan samoista rahoista vaikkapa teiden rakentamisen kanssa. Toiseksi saatettiin todeta, etteivät sosiaaliset ongelmat, kuten retuperällä oleva vanhusten huolto tai köyhyys, johdu maahanmuuttoon ohjatuista varoista, vaan ongelmat on naamioitu maahanmuutosta johtuviksi. Kolmanneksi saatettiin todeta, ettei kaikki maahanmuutto aiheuta Suomelle kuluja: suurin osa maahanmuuttajista on täällä töissä, opiskelemaan tai avioliitossa suomalaisen kanssa. Neljänneksi tyrmätettiin ajatus, että ihmisiä ylipäätään kohdellaan kuluerinä ja ihmisarvo mitataan rahassa. Saatettiin myös muistuttaa, että suomalaisilla on asiat keskimäärin hyvin, joten meillä on varaa ja myös velvollisuus auttaa.

---

9. HS.fi kotimaa 1.1.2011, 11.1.2011, 16.2.2011

Ei määrä vaan laatu: ”keitä me tänne päätämme ottaa”

Maahanmuuttajien määrän ohessa Helsingin Sanomien keskusteluiden yksi pääaihe oli se, millaisia maahanmuuttajia Suomeen pitäisi päästää. Yleisesti esitetyn väitteen mukaan **Suomeen tulevat maahanmuuttajat pitäisi valikoida tarkemmin**. Keskustelijoista suuri osa oli sitä mieltä, että suomalaisten on aina voitava itse päättää, millä ehdoilla ulkomaalainen voi tulla maahan ja oleskella maassa. Ensisijaisesti pitäisi ottaa vain yhteiskuntaa hyödyttäviä ja hyvin sopeutuvia maahanmuuttajia. Tällainen maahanmuuttaja voisi olla koulutettu, töitä tekemään tuleva maahanmuuttaja, jonka kulttuurinen tausta ei poikkea liikaa suomalaisesta kulttuurista. Keskusteluissa unohdettiin yleisesti Suomessa jo asuvat maahanmuuttajat, ja lähinnä puhuttiin Suomeen pyrkivistä maahanmuuttajista. Maahanmuutosta puhuttiin asiana, johon pystytään (vielä) vaikuttamaan poliittisen päätöksenteon kautta: Maahan tulijoiden määrää ja laatua pystytään säätelemään, jos niin vain päätetään tehdä.

Maahanmuuttajista puhuttiin yleisimmin yhtenä ryhmänä ja yleistävään sävyyn:

Kyllä tässä tamperelaisena pikkuhiljaa alkaa aivoon ottamaan.. Mammut kun tekevät mitä lystäävät näillä kulmin.. yksi tartutti hiv:tä, pizzakeisari poltti pari kaveria ja nyt ne ammuskelee jo kanta kuppilassamme, seuraavaksi räjähtää varmaan pommi. (lunkki, HS.fi kotimaa 8.2.2011)

On oletettavaa, että termillä maahanmuuttaja tarkoitettiin usein vain osaa Suomeen ulkomailta tulleista, vaikka sitä harvoin keskusteluissa kirjoitettiin auki. Eräs kirjoittaja viittasi eräänlaiseen jaettuun esitietoon todetessaan, että ”kaikki” keskustelua seuraavat tietävät, että termi ”mamu” ei tarkoita ”normaalia eurooppalaista”, vaan ”Euroopan ulkopuolelta tulevia”. Jotkut kirjoittajat puolestaan moittivat kanssa-

kirjoittajia maahanmuuttotermin epämääräisyydestä ja käytettyjen käsitteiden, kuten turvapaikanhakija ja pakolainen, sekoittamisesta.

Humanitaarisen maahanmuuton tai pakolaisuuden vastakohtaksi nostettiin keskusteluissa työperäinen maahanmuutto. Puurosen (2011, 216) mukaan vastakkainasettelun taustalla on usein oletus työhaluttomista (somalialaisista, irakilaisista ja afganistanilaisista) pakolaisista sekä työn perässä länsimaista muuttavista. Tällaiseen näkemykseen liittyy julkilausumattomia oletuksia turvapaikanhakijoiden ominaisuuksista, jotka liittyvät esimerkiksi kulttuureihin, oletettuun sopeutumattomuuteen, työhaluttomuuteen ja rikollisuuteen. Helsingin Sanomien keskusteluissa nämä oletukset näkyivät vahvasti. Toisaalta keskusteluissa viitattiin – joskin työhaluttomuutta harvemmin – työmarkkinoilla tapahtuvaan syrjintään. Todettiin, että maahanmuuttajien työllisyyttä parantaisi, jos työmarkkinoilla tapahtuva syrjintä loppuisi. Moni maahanmuuttaja olisi työhaluinen, jos heille vain annettaisiin mahdollisuus tehdä työtä.

Maahanmuuttajia hierarkisoitiin keskusteluissa vahvoihin sanakään- tein etnisen alkuperän perusteella, ja joidenkin maahanmuuttajaryhmien katsottiin olevan huonosti sopeutuvia tai haluttomia sopeutumaan. Kaikkein yleistävimmän ja kielteisimmän puhuttiin ulkomaisten romaneista: Keskustelu oli silmiinpistävän yksimielistä puhetta siitä, miten ulkomaan romanit eivät hae töitä vaan kerjäävät, miten romanikerjäläisyyteen liittyy rikollisuus sekä siitä, miten estää kerjääminen ja romanikerjäläisten leiriytyminen Suomessa. Jos romanikerjäläisiä oltiin valmiita auttamaan, se haluttiin tehdä heidän kotimaassaan. Anna Simola (2008, 20–22) havaitsi tutkiessaan työperäisestä maahanmuutosta käytyä keskustelua suomalaisessa journalismissa ja internetin keskustelupalstoilla, että ulkomaan romanien ympärille on kehittynyt omanlaisensa puhetapa. Tässä puhetavassa keskitytään pohtimaan, miten romanien maahantulo voitaisiin estää ja millä perusteella jo maahan tulleet ulkomaan romanit voitaisiin käännäyttää pois. Samaa kielteistä, ennakkoluuloista ja yleistävää puhetapaa käytettiin yleises-

ti myös analysoimissani Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa. Simolan (emt., 22) mukaan romanikerjäläiskeskustelu osoittaa, että maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia koskeva keskustelu on Suomessa entistä jakaantuneempaa. Tiettyjä maahanmuuttajaryhmiä halutaan houkutella työvoimaksi Suomeen, kun taas tiettyjen ulkomaalaisryhmien maassa olemisen oikeutus kiistetään kokonaan. Myös Karina Horstin tarkastelemissa Slovakian romaneita koskevissa uutisissa romanit nähtiin ei-toivotuiksi. Mediajulkisuus pääosin vastusti romanien turvapaikkahakemuksia. (Horsti 2005, 174.)

Toinen etninen ryhmä, johon stereotyyppisiä määrittelyjä liitettiin yleisesti, olivat somalialaiset. Suomessa asuvien ulkomaan kansalaisten lukumäärään suhteutettuna somalit joutuivat yleisimmin rasististen rikosten kohteiksi vuonna 2010. Suomessa asuvat somalit ovatkin yksi eniten syrjintää ja rasistista väkivaltaa kohtaavista vähemmistöryhmistä Euroopassa. (Niemi 2011, 7.) Vaikka moni somalitaustainen on asunut Suomessa jo kaksikymmentä vuotta, puhuttiin Helsingin Sanomien keskusteluissa lähinnä ”Afrikan sarvesta” Suomeen tulossa olevista somaleista. Somalit nähtiin tiettyjä ominaisuuksia omaavana homogeenisenä ryhmänä, josta aiheutuu Suomelle lähinnä kuluja ja ongelmia.

Suomalaista mediaa on arvosteltu stereotyyppisen ja negatiivisen kuvan välittämisestä somalitaustaisista. Said Adenin mukaan tiedotusvälineet maalaavat edelleen somalialaisista uhkakuvia ja raportoivat ennen kaikkea negatiivisista asioista. Lisäksi tiedotusvälineiden antama kuva somalialaisista on hyvin homogeeninen. (Aden 2009, 31.) Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa korostettiin erityisesti somalien työllistymistä vaikeuttavaa lukutaidottomuutta ja alhaista koulutus-tasoa. Jotkut veivät ajatusta pidemmälle ja liittivät ne nimenomaan somalien pysyviksi ominaisuuksiksi:

Somaleita ei taida edes lukeminen kiinnostaa, kun siellä monet eivät edes OPI lukemaan. Jos ottaa kouluttamatonta väkeä Suomeen, otta-

kaa Itä-Aasiasta tai Intiasta. Heillä on korkea työmoraali ja kunnianhimoa opiskella pitkälle. (Tällipaju, HS.fi kotimaa 30.12.2010)

Euroopanlaajuisen monikulttuurisuuskritiikin lisääntymisen taustalla ovat pääosin yksittäiset tapahtumat, kuten WTC-iskut Yhdysvalloissa vuonna 2001, Madridin junapommi vuonna 2004, uskontoja ja poliittisia suuntauksia kritisoineen elokuvaohjaaja Theo van Goghin murha Alankomaissa vuonna 2004 sekä tanskalaisessa Jyllands Postenissa vuonna 2005 julkaistut Muhammed-pilakuvat. Suurin osa monikulttuurisuuskritiikin taustalla olevista tapahtumista liittyy muslimeihin ja islamiin. (Vertovec & Wessendorf 2010, 4–6.) Islam on suomalaisessakin maahanmuuttokeskustelussa punainen vaate, ja aiheesta keskusteltiin Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa kiihkeään sävyyn. Muslimeista puhuttiin somalien ja ulkomaan romanien tavoin yhtenäisenä ryhmänä, vaikka Suomessa asuvien muslimien välillä on suuria eroavaisuuksia muun muassa etnisessä taustassa ja maahanmuuttohistoriassa. Muslimien eriarvoistaminen pohjaa rodun tai etnisyyden sijaan uskontoon tai kulttuuriin. Islam määriteltiin ongelmalliseksi uskonnoksi, liian erilaiseksi kulttuuriksi suomalaisen yhteiskuntaan tai suoranaisesti uhkaksi suomalaisen yhteiskunnan tai länsimaisen hyvinvoinnin jatkumiselle. Verkkokeskustelijat korostivat islamin ääri-ilmiöitä, kuten väkivaltaa ja terrorismia. Lisäksi islamiin yhdistettiin vaikeudet sopeutua suomalaiseen yhteiskuntaan, länsimaisten arvojen vastustaminen, suvaitsemattomuus, naisten alistaminen ja moniavioisuus. Keskustelijat väittivät yleisesti, että jos maahan otetaan paljon muslimeita, Suomi islamisoituu. Tältä osin verkkokeskustelijat toistivat suomalaisessa journalismissa tuotettua islam-kuvaa. Suomalaisessa journalismissa on tyypillistä liittää islamiin väkivalta ja terrorismi sekä korostaa islamiin liittyviä ääri-ilmiöitä (Maasilta, Rahkonen & Raittila 2008, 34). Näkemys islamista sotaishana ei ole ominaista vain suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa rakentuvalla islam-kuvalla. Esimerkiksi Jytte Klausen puhuu islamin ja Euroopan välisen ”kulttuurisen sodan” mielikuvasta. Kampinlaulun syynä nähdään

usein muslimien haluttomuus omaksua maallisia normeja. (Klausen 2005, 108.)

Joidenkin mielipiteiden mukaan maahanmuuttajia ei tulisi ottaa lainkaan tietyistä maista tai kulttuureista, kuten islaminuskoisista maista, koska heidät ”tiedetään” jo etukäteen huonosti sopeutuviksi. Toisilla maahanmuuttajilla nähtiin taas suurempi arvo, koska heistä on hyötyä yhteiskunnalle. Rodun sijaan puhuttiin enemmän kulttuurisesta eriarvoisuudesta.

Erilaisuus ei ole kategorisesti rikkautta, vaan kukin yksilö ja yhteisö voi päättää itse, millainen erilaisuus on sellainen, josta on hyötyä. Luultavasti siitä vallitsee laaja yksimielisyys, että saksalaisinsinööri tai ranskalainen kokki maahanmuuttajina rikastuttavat niin materiaalisesti kuin henkisestikin ympäristöämme. Sen sijaan paimentolaiskulttuuria edustavat islamilaiset ovatkin jo kinkkisempi tapaus ja vaativat luovempia perusteluita puolustajiltaan. Eri maahanmuuttajat eivät ole monoliittinen kokonaisuus ja eri ryhmien herättämät tunteet sekä reaktiot ovat perustellusti erilaiset. (Filantrooppi, HS.fi kotimaa 15.2.2011)

Kulttuuriin tai uskontoon pohjaava eriarvoistaminen oli Helsingin Sanomien keskusteluissa yleistä. Tällaisesta eriarvoistamisesta on rasismin tutkimuksessa käytetty termiä uusrasismi. Se on nk. vanhan rotuoppiperustaisen rasismin rinnalle kehitetty ideologia, jonka mukaan ihmiset voidaan jakaa kulttuurisiin piirtein hierarkkisiin ryhmiin. Kulttuuriset piirteet rodullistetaan ikään kuin ne olisivat luonnollisia. (ks. esim. Puuronen 2011, 57; Rastas 2005, 77–78.)

Etnisiä stereotyyppioita myös vastustettiin internetkeskusteluiden yksittäisissä kirjoituksissa toteamalla, että etnisten ryhmien sisälläkin on yksilöllisiä eroja muun muassa maahanmuuttajan koulutustaustasta riippuen. Stereotyyppiat leimaavat ja ovat vääristeleviä, eikä ryhmä saisi määritellä ihmistä. Lisäksi todettiin, että itse asiassa suuri osa maahanmuuttajista on toisenlaisia, kuin mitä stereotyyppiat antavat ymmärtää.

Kahta yleistä vastaväitettä käytettiin tässäkin yhteydessä: humaaneihin arvoihin vetoamista sekä osaavat ne suomalaisetkin -teesiä:

Minusta Suomen valtio tekee hyvin epähumanin linjauksen sillä, että se sulkee rajat parempaa elämää tavoittelevilta pakolaisilta, joilla vähävaraisuus ja siihen liittyvä kurjuus kuten sairaudet, nälänhätä ja työttömyys ovat maastalähdön syy. (Artivist, HS.fi kotimaa 2.12.2010) [Keskustelun aloitti uutinen, jonka mukaan Suomi on Tanskan tavoin karkottanut sosiaaliturkien varaan joutuneita ulkomaalaisia.]

Suurin osa heistä [maahan muuttaneista] on ihan kunnan kansalaisia, jolla on oikeasti halu löytää paikkansa Suomessa, opiskella ja tehdä työtä. Ikävä kyllä olen myös törmännyt suomalaisiin, jotka vieroksuvat työtä ja käyttäytyvät huonosti. (Imed, HS.fi kotimaa 5.12.2010)

Vaikka yllä olevissa esimerkeissä maahanmuuttajista puhutaankin yhtenä ryhmänä, niissä painottuvat heidän inhimillisyytensä ja oikeutensa tulla maahan. Jotkut keskustelijat muistuttivat myös, että Suomestakin on lähdetty paremman elintason toivossa ulkomaille. Tällaiset puheenvuorot jäivät kuitenkin vallitsevien etnisten stereotyyppien joukossa yksittäistapauksiksi.

Etnisen alkuperän lisäksi toinen yleinen maahanmuuttajien hierarkisoinnin peruste Helsingin Sanomien keskusteluissa oli maahan tulon syy; työ nähtiin hyväksyttävänä syynä tulla maahan. Työperäinen maahanmuutto on perinteisesti ollut pakolaisuutta helpommin hyväksyttävää kantaväestölle ja myös medialle. Se on nähty ongelmattomampana ja neutraalina asiana, mahdollisuutena ja jopa poliittisena tavoitteena. (ks. esim. Luostarinen 2007, 19.) Tällainen työperäisen maahanmuuton puolesta puhumisen kausi alkoi 2000-luvun alussa, kun Suomi lähti taloudelliseen nousuun (Aden 2009, 28; Simola 2008, 8). Globaali talouskriisi, turvapaikanhakijoiden määrän kasvu ja työttömyyden kasvu loivat pohjan ”maahanmuuttokriittisille” puhutavoille ja asenteiden kovenemiselle 2000-luvun loppupuolella (Aden 2009,

29; Raittila 2009, 71). Työperäisen maahanmuuton edistäminen sai myös aineistossa osakseen kritiikkiä, ja yksi pääväittäjä olikin: **Suomi ei tarvitse ulkomaista työvoimaa. Ensin on työllistettävä suomalaiset työttömät.** Humanitaarisin syin maahan tulleita maahanmuuttajia moitittiin siitä, etteivät he mene töihin. Työperäisten maahanmuuttajien taas katsottiin pahimmassa tapauksessa vievän suomalaisten työpaikat. Kirjaimellisesti lukien heitä ei tällöin hyväksytty suomalaisiksi.

Nykyisessä tilanteessa työperäistä maahanmuuttoa kannattavat ne, jotka haluavat painaa suomalaiset palkat ja ammattiyhdistysliikkeet alas. Sitä kannattavat myös suomalaisia ja suomalaisuutta jostakin syystä inhoavat. (peku2, HS.fi politiikka 13.2.2011)

Työperäisellä maahanmuutolla nähtiin olevan negatiivisia vaikutuksia Suomen työmarkkinoihin siten, että ne **luovat maahamme harmaata taloutta.** Puhuttiin myös ulkomaisen työvoiman hyväksikäytöstä. Usein esitetty väite oli, että Kokoomus on haalinut tietoisesti maahamme halpatyövoimaa polkemaan suomalaisia palkkoja ja työehtoja. Keskustelu oli usein politisoitunutta (oikeistolaisten) ”orjatyömarkkinoiden” kritiikkiä. Syyllisiä etsittiin (oikeisto)politiikasta, puutteellisesta valvonnasta, ammattiyhdistysten saamattomuudesta ja työnantajien ahneudesta, eikä niinkään työntekijöistä itsestään.

Anna Simola tutki filippiiniläisistä sairaanhoitajista käytyä keskustelua journalismissa ja internetin foorumeilla ja havaitsi, että asiasta keskusteltiin pitkälti kansallisten tarpeiden lähtökohdista. Simolan mukaan työvoimapulan kyseenalaistaminen oli yleisempää internetkeskusteluissa kuin journalistisissa teksteissä, vaikka merkittävälle osalle puhujista työvoimapula olikin itsestäänselvyys. Oli yleistä väittää, että työvoimapula on työnantajien keksimä perustelu tuoda halpatyövoimaa polkemaan suomalaisia työehtoja. (Simola 2008, 67; 83–84.) Myös analysoimiini internetkeskusteluihin sisältyi yksi viestiketju filippiiniläishoitajista¹⁰. Suurin osa keskustelijoista myönsi hoiva-alan kärsivän

---

10. HS kotimaa 15.01.2011

työvoimapulasta, mutta tarjosi sen ratkaisuksi alan houkuttelevuuden ja koulutuspaikkojen lisäämistä. Toisin sanoen keskustelussa palattiin usein siihen, että työvoimatarpeen tyydyttämiseksi ei tarvita ulkomaista työvoimaa, vaan ratkaisua on haettava kotimaasta.

Kiintiöpakolaisjärjestelmää ei Helsingin Sanomien keskusteluissa nähty kovin suureksi ongelmaksi todennäköisesti siksi, koska se antaa Suomelle mahdollisuuden hallita muuttovirtaa, ja koska puhutaan pienistä maahanmuuttajamääristä. Pakolaisleiriltä valitut kiintiöpakolaiset on myös helpompi nähdä passiivisena ja kiitollisena uhrina vastakohtaksi vaikkapa muslimeille, jotka keskusteluissa kuvattiin usein oikeuksiansa perään kyseleviksi maailman valloittajiksi (turvapaikanhakijoista käytetystä uhri- ja uhkakehyksestä ks. Horsti 2009). Moni internetkeskustelija toivottikin tervetulleeksi työperäisten maahanmuuttajien lisäksi ”oikeat pakolaiset”, joita turvapaikanhakijoista väitettiin olevan vain murto-osa. Todellisten pakolaisten vastakohtasta käytettiin nimitystä ”elintasopakolainen”.

Suomalainen maahanmuuttokeskustelu: media ja perussuomalaiset

Nykyisen maahanmuuttokeskustelun tila oli kenties yleisin maahanmuuttoon liittyvä puheenaihe Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa. Moni keskustelija totesi, että **Suomessa ei voi keskustella maahanmuuttokriittisesti leimautumatta rasistiksi**. Väite liitettiin keskusteluun sananvapaudesta ja median puolueettomuudesta, ja valtamedian tapa käsitellä maahanmuuttoa ja erityisesti ”maahanmuuttokriittisiä” perussuomalaisia oli koko keskustelupalsta-aineiston läpäisevä teema. Yleisesti väitettiin, että **(valta)media käsittelee maahanmuuttoa ja maahanmuuttajia vain myönteisesti ja poliittista korrektiutta palvelen**. Median katsottiin hyökkäävään ”maahanmuuttokriitikoita” vastaan ja myötäilevän monikulttuurisuuden ihannoijia

eli ”mokuttajia”, ylisuvaitsevaisia ”kukkahattutätejä”, ”viherstalinisteja” ja ”kulttuurieliittiä”.

Konkreettisina todisteina median puolueellisuudesta muutamissa kirjoituksissa väitettiin, että Helsingin Sanomat oli jättänyt julkaisematta kirjoittajan aiemman kirjoituksen, koska se oli ”maahanmuuttokriittinen”. Toisena perusesimerkkinä käytettiin median käytäntöä ”peitellä rikoksenteikijän etnistä taustaa”. Koska ”koko totuus” ei selviä valtamedian kautta, se täytyy käydä ”tarkistamassa” esimerkiksi Hommafoorumilta tai muualta internetistä. Moni keskustelija vaatikin, että – journalistin ohjeiden vastaisesti – uutisissa tulisi tapauksesta riippumatta aina kertoa rikoksen tekijän etninen tausta. Kaikki tieto pitäisi näkemyksen mukaan kertoa, jotta kansalaiset voisivat muodostaa totuudenmukaisen kuvan maahanmuuttajista ja maahanmuuton seurauksista.

Verkkokeskusteluissa todettiin, että Perussuomalaisten nousu on mahdollistanut ”maahanmuuttokriittisen” keskustelun julkisuudessa. Valtamedian katsottiin yrittävän vaientaa ”yleisesti hyväksytystä mieliteestä” poikkeavat kannanotot muun muassa demonisoimalla Perussuomalaisten kansanedustajaehdokkaita ja väittämällä heitä rasisteiksi. Perussuomalaisten kannatuksen nousun myötä poliittista korrektiutta palvelevalle medialle todettiin tulleen hätä käteen, jolloin se aloitti **Perussuomalaisten vastaisen lokakampanjan**. Ajojahdin tarkoituksena oli estää puolueen menestyminen tulevissa eduskuntavaaleissa ja hiljentää ”maahanmuuttokriittisten” ääni.

Perussuomalaiset esitettiin vihapuheen kohteena ja median vainoamana vähemmistönä, ja toisaalta valtavirtaistuneena kansan enemmistön äänitorvena. Väitettiin, että **kansan enemmistön maahanmuuttokriittinen mielipide ei välity valtamediassa**. Mediaa puolueellisuudesta syyttävien mukaan yleinen mielipideilmasto, jota mediakin valvoo, tai sen hetkisen hallituksen maahanmuuttopoliittinen linja ei heijastele suomalaisten valtaosan kantaa. Gallupit kertoivat vaalien alla Perussuomalaisten kasvavasta kannatuksesta¹¹, jonka nähtiin todista-

11. Muun muassa HS.fi politiikka 30.12.2010, 26.1.2011, 8.2.2011 ja 10.2.2011.

van sitä, että kriittisyys nykyistä maahanmuuttopolitiikkaa kohtaan on kansan enemmistön mielipide. Esiin nostettiin lisäksi esimerkiksi Taloustutkimuksen tekemä tutkimus, jonka mukaan 59 prosenttia haastatelluista oli sitä mieltä, että nykyinen maahanmuuttopolitiikka on liian löyhää. ”Ihmisoikeuksilla mässäilevän” sanelupolitiikan sijaan muun muassa maahanmuuttajien kotouttamisesta, islamista, löyhästä perheenyhdistämispolitiikasta ja maahanmuuton kustannuksista olisi pystyttävä keskustelemaan kriittisesti ilman rasistin leimaa.

Yleisesti väitettiin, että myös nettirasismien kitkemiseksi kaavailun vihapuhelain perimmäinen tarkoitus on rajoittaa maahanmuutto-keskustelua ja peitellä maahanmuuton aiheuttamia ongelmia. Kansalaisyhteiskuntaan kuuluva sananvapaus nähtiin äärimmillään hyvin absoluuttisena, jos loukkaaminen ei kohdistu suoraan yksilöihin.

Meillä on myös sananvapaus, ja se jos mikä on sivistysvaltion perusta. Sananvapaus on vapautta myös loukata ja kritisoida ideologioita ja uskontoja, vaikka joku siitä pahoittaisikin mielensä. Halla-aho sitä paitsi totesi joukon tosiasioita, ja veti niistä johtopäätöksen [liitti islamin pedofiliaan], josta hänet tuomittiin. Ihmisten loukkaaminen on eri asia, mutta siitä ei ole tässä kysymys. (HS.fi politiikka, Embo 6.11.2010)

Toisaalta jotkut kirjoittajat painottivat, ettei sananvapauden varjolla voi sanoa mitä tahansa. Keskustelupalstojen moderoiminen nähtiin tarpeelliseksi, jotta asiattomuudet ja nettirasismi voidaan kitkeä. Väitettiin myös, että ”maahanmuuttokriittiset” eivät salli toisenlaisia mielipiteitä (keskustelupalstoilla) tai perussuomalaisten kritisoimista ilman, että leimataan loanheittäjäksi.

Vastakkain asetettiin eliitit ja kansa. Eliitit, kuten poliittiset päättäjät, eivät ymmärrä maahanmuuton todellisia seurauksia ja vaikutuksia kansalaisten arkeen. Eliitit eivät tiedä, millaista arkipäiväinen elämä on maahanmuuttajavaltiossa lähiössä tai koulussa, tai suomen kieltä taitamattoman sairaanhoitajan potilaana. Ilmiöön viitattiin termillä

”nimby”, not in my back yard. Eliitti voi ostaa rahalla vapautta valita. Kuten nimimerkki Eek kirjoitti: ”rahalla saa rotupuhtaan naapuruston”¹². Median todettiin katsovan asioita päättäjien silmin, mutta kansan tietävän paremmin ja olevan toista mieltä. Omakohtaisia kokemuksia kerrottiin kuitenkin hämmästyttävän vähän¹³, ja maahanmuutosta kirjoittaneiden omat kosketuspinnat maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin jäivät usein kysymysmerkiksi.

Perussuomalaisten nousun kerrottiin johtuvan kansalaisten tyytymättömyydestä nykypolitiikkaan, joka ei aja suomalaisten etuja. Äänestäminen esitettiin yhtenä toiminnan muotona: **Äänestämällä Perussuomalaisia voidaan saada aikaan muutos nykyiseen maahanmuuttopolitiikkaan.** Nimimerkki ”ja suuret kiitokset” kirjoitti viimeisenä ennakköäänestyspäivänä:

Kerjäläisten ja ulkomaan mummojen ja muiden rikollisin keinoin Suomeen tulleiden ja olevien luksusmatkailu on loputtava välittömästi. Vaaligallup tuloksia on ”käsitelty”, joten kaikki kynnelle kykenevät, menkäämme äänestämään. Toivon todella, että Halla-aho ja myös muiden puolueidenkin suomalaisten etuja ajavat pääsevät hallitukseen. Thors on ainakin saatava ulos ”leukojaan vääntämästä” tai vähintäänkin laitettava suomen kielen kurssille, sillä sen verran kehoja hänen suomen kielen puhuminen, ymmärtämisestä puhumattakaan on. (ja suuret kiitokset, HS.fi politiikka 12.4.2011)

Keskusteluissa oli kehotuksia äänestää tulevissa eduskuntavaaleissa sekä tutustua Perussuomalaisten näkemyksiin, etenkin ”maahanmuuttokriittisten” perussuomalaisehdokkaiden allekirjoittamaan Nuivaan vaa-

12. HS.fi kotimaa 29.4.2011

13. Asuinalueiden segregoitumista koskevien keskustelujen yhteydessä kirjoitettiin omista asumisen kokemuksista maahanmuuttajavaltaisissa lähiöissä sekä kerrostaloelämää häiritsevistä somalinaapureista. Lisäksi jonkin verran opettajia osallistui maahanmuuttajataustaisia oppilaita koskevaan keskusteluun ja hoiva-alan työntekijöitä keskusteluun alaa vaivaavasta hoitajapulasta. Vielä yhtenä mainittavana kirjoittajaryhmänä olivat ulkomailla asuvat tai asuneet suomalaiset, jotka kertoivat kokemuksiaan muiden maiden maahanmuuttopolitiikasta ja monikulttuurisuudesta.

limanifestiin ja Halla-ahon näkemyksiin. Perussuomalaisille povattiin menestystä vaaleissa, ja lukuisissa kirjoituksissa esitettiin lupaus, jonka mukaan Perussuomalaisten vaalivoiton myötä Suomen maahanmuuttopolitiikkaan tulee tiukennuksia.

Keskusteluissa Perussuomalaisia kuvattiin Suomen ainoaksi toivoksi, joka kamppailee suomalaisuuden säilymisen puolesta.

Perussuomalaisissa on Suomen ainoa porukka, joka näkee Euroopan tulevaisuuteen. Näkee, että eurooppalainen sivilisaatio on kuolin-kamppailussa islamin kanssa sosialistien ja liberaalien tehtyä eurooppalaisista puolustuskyvyttömiä uhrilampaita. (eri Juha, HS.fi politiikka 7.3.2011)

Toiset kertoivat äänestävänsä Perussuomalaisia, koska huonoista vaihtoehtoista pitää valita ”vähiten huonoin”. Muutamia mainintoja Muutos 2011 -puolueesta lukuun ottamatta Perussuomalaiset esitettiin ainoana vaihtoehtona. Perussuomalaiset määriteltiin esimerkiksi ainoaksi puolueeksi, joka todella keskustelee maahanmuutosta. Puolueen ansioksi nähtiin, että moni maahanmuuttoon liittyvä aihe on ylipäätään noussut keskusteluun. Samalla muita puolueita suljettiin pois maahanmuutokeskustelusta tuomitsemalla niiden maahanmuuttoaiheiset esiin nostot vaalikikkailuksi. Toisaalta jotkut keskustelijat kyseenalaistivat koko maahanmuutokeskustelun tärkeyden ja totesivat, että **maahanmuutto on marginaalinen asia niin yhteiskunnallisesti kuin Suomen kansalaisenkin kannalta.**

Suomella on paljon merkittävämpiä, oikeita haasteita, jotka määrittävät selviytymisemme tulevaisuudessa, niin kansanterveyden kuin kansantalouden saralla. Niihin ei satunnainen somali tai jari-petterin teinjangsti koulun penkillä suoraan liity – näpertelyä ja vihaisten foorumipellejen omahyväistä taustakohinaa se vain on. (Richenbach, HS.fi politiikka 14.2.2011)

Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soinin kerrottiin Helsingin Sanomien uutisessa itsekin todenneen: ”Itse maahanmuutto on marginaalinen asia, mutta yhdelle tietylle kansanosalle se on iso asia”¹⁴. Soini kertoi samaisessa uutisessa tavoittaneensa netin avulla ”nuoret vihaiset miehet”, joita Soini ilmeisesti tarkoittaa ”yhdellä tietyllä kansanosalla”. Soinin lanseeraamaa termiä käytettiin keskusteluissa:

Nostapa esiin mikä tahansa maahanmuuttajiin liittyvä aihe, keksivät Vihaiset Nuoret Miehet kääntää asian maahanmuuton torjumiseksi. (totuus esiin, HS.fi kotimaa 27.2.2011)

Keskustelu maahanmuuttovastaisuudesta keskittyi yksinomaan Perussuomalaisten ympärille, vaikka puolue ei ollut ainoa, jonka vaaliohjelmassa esitettiin maahanmuuttovastaisia kannanottoja¹⁵. Perussuomalaisehdokkaiden väitettiin keskittyvän vaalipuheissaan ainoastaan kapeaan agendaan, maahanmuuttoon ja ruotsin kielen asemaan, vaikka nämä asiat eivät monen suomalaisen arjessa ole niitä tärkeimpiä. Verkko keskusteluissa todettiin, että puolue on tehnyt maahanmuuttajista syntipukin ongelmiin, jotka eivät maahanmuuttajista johdu. Perussuomalaisia kuvattiin maahanmuuttovastaiseksi puolueeksi, jonka pääkeino Suomen ongelmiin on sulkea rajat ulkomaalaisilta. Puolueen sanottiin rakentavan politiikallaan sulkeutunutta ja eristäytynyttä yhteiskuntaa, jossa vähemmistöjen asema on entistä heikompi.

Persut ja heidän apujoukkonsa ovat luoneet tähän maahan vihan ilmapiiriin ensin maahanmuuttovihalla, sitten ruotsalaisuusvihalla homovihasta puhumattakaan. Se näkyy vaalitulaisuuksien välikohtauksina, avoimena vihana eri lailla ajattelevia kohtaan. Nyt nautimme niitä vihan hedelmiä. (ajax, HS.fi politiikka 12.4.2011)

---

14. HS.fi politiikka 13.2.2011

15. Esimerkiksi Vapauspuolueen eduskuntavaaliohjelmassa todetaan: ”Lähtökohtaisesti kansalaisuutta ei tule myöntää maahanmuuttajille.” ”Suomen rajoille tiukka valvonta, jotta rikollisten tulo maahan vaikeutuisi.”

Vaalit ja maahanmuuttokeskustelu verkossa

Helsingin Sanomien verkkokeskusteluiden sisällöissä oli runsaasti yhtenevyyksiä Muutos 2011 -puolueen tavoite- ja toimenpideohjelman¹⁶ ja Perussuomalaisten eduskuntavaaliohjelman¹⁷ ”maahanmuuttokriittisten” näkemysten kanssa. Toisaalta toiset maahanmuuttoon liittyvät keskeiset teemat, kuten usean puolueen eduskuntavaaliohjelmassakin tärkeäksi nostettu maahanmuuttajien kotoutuminen tai kotouttaminen, eivät juuri näkyneet verkossa käydyssä keskusteluissa. Lukuisat kehotukset äänestää tulevissa vaaleissa ja sisällölliset yhtenevyydet Muutos 2011 -puolueen ja Perussuomalaisten vaaliohjelmiin synnyttivät vaikutelma, että keskustelupalstoja käytettiin poliittiseen kampanjointiin.

Jaettu ”maahanmuuttokriittisyys” näkyi muun muassa internetkeskusteluiden ja vaaliohjelmien yhteisestä termistöstä. Perussuomalaisten vaaliohjelmassa puhuttiin ”hyväuskoisista kukkahattutädeistä”, ”mamu-oppilaista”, kehitysmaiden kansojaan sortavista ”gebardihatuista”, ”spontaaneista turvapaikanhakijoista”, ”mummo-kysymyksestä” ja ikäihmisten ”haalimisesta” maahan. Muutos 2011 -puolueen tavoite- ja toimenpideohjelmassa oli puolestaan otettu käyttöön nimitykset ”elintasopakolainen”, ”positiivinen syrjintä”, ”sensuuriyhteiskunta”, ”todelliset pakolaiset” sekä verkkokeskusteluissa toistettu sanonta ”kannettu vesi ei kaivossa pysy”, jolla viitataan nykyisenlaisen kehitysaputyön tehottomuuteen.

Yhteisten termien lisäksi verkkokeskusteluiden sisällöissä oli yhtenevyyksiä Perussuomalaisten ja Muutos 2011:n vaaliohjelmiin väittämiensä tasolla. Perussuomalaisten vaaliohjelmassa muun muassa todetaan, että ”suurin osa turvapaikanhakijoista on liikkeellä taloudellisista syistä tai lähtömaan yleisten olosuhteiden vuoksi”, ”kehitysapumäärärahaa tulee leikata”, ja että perheenyhdistämisyjärjestelmää ”on sen hyväksikäytön lopettamiseksi kiristettävä tuntuvasti”. Samat teemat

16. <http://www.muutos2011.fi/pdf/Tavoiteohjelma.pdf>

17. <http://www.perussuomalaiset.fi/getfile.php?file=1536>

toistuivat verkkokeskusteluissa. Verkkokeskusteluissa näkyi myös perussuomalainen näkemys monikulttuurisuudesta potentiaalisena uhkana (oletetun) yhtenäisen suomalaisen kulttuurin ja yhteiskuntarauhan säilymiselle sekä perussuomalaisten jo vuosia sitten käyttöön ottama, ja eduskuntavaalien alla myös Sdp:n omaksuma, sanonta ”maassa maan tavalla”¹⁸.

Verkkokeskusteluissa esitetyt väittämät maahanmuutosta oli löydettävissä ehkä jopa Perussuomalaisten vaaliohjelmaa useammin Muutos 2011 -puolueen tavoite- ja toimenpideohjelmasta. Verkkokeskusteluissa esitettiin toistuvasti muun muassa seuraavat puolueen vaaliohjelmasta löytyviä väitteet: ”todellisuudessa Suomessa ei ole työvoimapulaa”, ”ihmisten auttaminen heidän kotimaansa lähialueilla on taloudellisesti ja ekologisesti kestävämpää kuin heidän siirtämisensä toiselle puolelle maapalloa”, ”maahanmuuton todellisia kustannuksia ei kerrota avoimesti kansalaisille” ja ”kaikki maahanmuuttajien sosiaaliturva muutetaan vastikkeelliseksi”. Verkkokeskusteluissa näkyi selvästi Muutos 2011:n vaaliohjelmassa korostettu ”auttamishalun” harkinnanvaraisuus ja vapaaehtoisuus: autetaan – jos autetaan – vain kaikkein suurimmassa hädässä olevia ihmisiä ja silloinkin vain, jos omien kansalaisten auttamisen jälkeen resursseja jää. Lisäksi Muutos 2011 -puolueen vaatimus rajoittamattomasta sananvapaudesta ja internetin ”ennakkosensuurin” lopettamisesta esitettiin keskusteluissa toistuvasti.

Ei ole yllättävää, että perussuomalaisten näkemysten lisäksi myös Muutos 2011:n tavoite- ja toimenpideohjelmassa esiin nostettuja näkemyksiä kampanjoitiin näkyvästi keskusteluissa, sillä Muutos 2011 -puolueella ja Perussuomalaisilla on yhteinen historia ja ajatuspohja. Muutos 2011 syntyi maahanmuuttokriittisten ”halla-aholaisten” erkaantuessa Perussuomalaisista protestiksi sille, että Perussuomalaisten puheenjohtaja Timo Soini torppasi Jussi Halla-ahon ehdokkuuden vuoden 2009 eurovaaleissa. Sen sijaan ihmetystä herättää, että Muutos

---

18. Helsingin Sanomat 20.3.2010. ”Sdp:n uusi maahanmuuttolinjaus: Maassa maan tavalla”.

2011 -puolueen ajatusmaailman näkyvyydestä huolimatta puolueeseen viitattiin verkkokeskusteluissa harvoin. Poliittinen toivo ja äänestyskehottukset kohdistettiin lähes yksinomaan Perussuomalaisiin.

Sananvapaus ja maahanmuuttokeskustelu verkossa

Suvi Keskinen (2010, 61) on moittinut suomalaista maahanmuuttokeskustelua siitä, etteivät keskeiset tahot, kuten maahanmuuttajat itse, pääse ääneen. Toiseksi ongelmakohtaksi hän mainitsee teemojen ja keskusteluntapojen kapea-alaisuuden, jolloin maahanmuuton ongelmat ja uhkakuvat painottuvat. Keskeisen peräänkuuluttamat ongelmat näyttäisivät toteutuvan Helsingin Sanomien kotimaan ja politiikan uutisten aloittamissa maahanmuuttokeskusteluissa. Keskusteluun verkossa osallistuivat pääasiassa ”maahanmuuttokriittiset”, eivätkä maahanmuuttajat itse juurikaan palstoilla kirjoittaneet. Näin jotkut näkökulmat jäävät puuttumaan, sillä esimerkiksi tieto rasismista perustuu paljolti yksilöiden ja ryhmien aiempiin kokemuksiin, joihin valtaväestöllä ei ole samanlaista pääsyä (Rastas 2005, 95). Verkkokeskustelu oli varsin kärjekästä ja monologista ”maahanmuuttokritiikkiä” ja toisaalta myös ”maahanmuuttokriittisten” sättimistä, jolloin erilaiset näkemykset jäivät kauas toisistaan (ks. myös Pekkinen 2005a, 7–8). Samoja pääväitteitä toistettiin keskusteluketjusta toiseen, ja ongelmakeskeistä ja ”maahanmuuttokriittistä” puhetapaa käytettiin selvästi eniten. ”Maahanmuuttokriittiselle” puhetavalle esitettiin vasta-argumentteja, mutta niitä oli harvemmassa.

Yhteiskunnallisessa keskustelussa ja tutkimuskirjallisuudessa monikulttuurisuutta on tematisoitu ongelmakeskeisyyden lisäksi kulttuurisen rikkauten ylistämisenä (Huttunen, Löytty & Rastas 2005, 22). Erilaisuuden riemu oli myös Karina Horstin tarkastelemassa monikulttuurisuusjournalismissa yksi – joskaan ei yleisin – journalismissa käytetty kehys lähestyä maahanmuuttajia. (Horsi 2005, 242.) Tällaista

rikkauden ylistämistä ei verkkokeskusteluissa juuri esiintynyt, vaan monikulttuurisuus nähtiin lähes yksinomaan ongelmaksi. Keskinen (2009, 41) mukaan julkisessa keskustelussa on tyypillisesti unohdettu Suomen jo olevan monikulttuurinen yhteiskunta. Verkkokeskusteluissa monikulttuurisuus nähtiin usein vasta tuloillaan olevana asiana, jonka toteutumisen estämiseksi voitaisiin ehkä vielä tehdä jotain. Monikulttuurisuuden edistämiseksi ei nähty juurikaan mieltä, ja sen edistäminen poliittisin keinoin haluttiin lopettaa.

Suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa on keskitytty maahanmuuton rajoittamiseen ja suuntaamiseen Suomen oletettujen kansallisten etujen mukaisesti (Keskinen, Rastas & Tuori 2009, 8). Suomalaisissa uutisissa on puhuttu vain vähän maasta pois muuttaneista ulkomaalaisista verrattuna tänne pyrkiviin, mikä on omiaan vahvistamaan pelkoja Suomeen suuntautuvasta pakolaistulvasta (Raittila & Vehmas 2005, 16). Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa puhuttiin vain vähän täällä jo olevien maahanmuuttajien kotouttamisesta ja kotoutumisesta tai rasismien ilmenemismuodoista suomalaisessa yhteiskunnassa. Suomeen tulevien maahanmuuttajien valikoiminen katsottiin suomalaisten oikeudeksi, ellei jopa velvollisuudeksi. Ihmisten liikkuvuus esitettiin varsin yksisuuntaisena, ja äärimmillään maahan tulo haluttiin estää kokonaan joidenkin uskontojen tai etnisten ryhmien edustajilta.

Suomalaisten asennetutkimusten perusteella kontaktien määrä maahanmuuttajiin on yksi rasistisuutta selittävä muuttuja. Mitä vähemmän vastaajilla on kontakteja maahanmuuttajiin, sitä vahvemmin he kannattavat rasistisia väittämiä. (Puuronen 2011, 36.) Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa vedottiin omiin kokemuksiin harvoin, mistä voisi päätellä, että monella keskustelijalla ei ole omakohtaisia kontakteja vähemmistöryhmiin. Suomalaisessa journalismissakin esiintyvät uhkakuvat ulkomaan romaneista, somaleista ja muslimeista toistuivat verkkokeskusteluissa. Verkkokeskusteluissa stereotypiat eivät näy vain vihjailuiden, sanavalintojen tai aihevalintojen kautta vaan myös suorina väitteinä. Väitteiden lähde tai perustelut jäivät usein puuttumaan,

mutta lukuisia viittauksia ja linkityksiä tehtiin journalistiseen mediaan. Tutkimuksissa onkin todettu, että tiedotusvälineillä on keskeinen rooli, kun kansalaiset muodostavat mielipiteitään maahanmuutosta ja vähemmistöistä. Tämä pätee erityisesti käsityksiin terrorismista ja islamin yhteydestä siihen (Maasilta, Rahkonen & Raittila 2008, 37). Suomalaisessa islam-journalismissa on ollut tyyppillistä liittää islamiin väkivaltaisuus ja terrorismi (emt., 34). Kun tiedotusvälineet keskittyvät liikaa islamilaisten ääriilikkeiden seuraamiseen, ihmisten kuva islamilaisesta elämäntavasta vääristyy. Tällä on merkitystä muslimien arkielämässä myös Suomessa, kun he joutuvat kohtaamaan valtakulttuurin edustajien ennakkoluulot. (Kinnunen 2000, 97.)

Verkkokeskusteluissa ei ruodittu median välittämää islam-kuvaa. Sen sijaan arvosteltiin vahvasti mediaa maahanmuuttomyönteisyydestä ja sensuurista. Toisaalta tiedetään, että myös ”maahanmuuttokriittiset” ovat saaneet ääntään kuuluviin suomalaismediassa 2000-luvun loppupuolella (ks. luku 5. ja 6. tässä kirjassa; Hannula 2011, 180; Raittila 2009, 71). Vesa Puuronen on jopa arvioinut, että radikaalimman maahanmuuttajavastaisen ääriaineiston nousua Suomessa on estänyt se, että Perussuomalaiset ovat tarjonneet tietyn väylän päästä kuuluviin ja tulla osaksi yhteiskuntaa (Helsingin Sanomat 3.11.2011; ks. myös Hannula 2011, 219).

Monet ”maahanmuuttokriittisiä” mielipiteitä esittäneet totesivat Helsingin Sanomien verkkokeskusteluissa edustavansa suomalaisten enemmistön mielipidettä. Suhtautuisin toteamaan kuitenkin kriittisesti. Voi olla pikemminkin niin, että samat henkilöt toistavat keskusteluissa samoja asioita yhä uudelleen ja luovat siten kuvaa yleisestä mielipiteestä. Vetoamalla enemmistön mielipiteeseen voidaan hakea (demokraattista) oikeutusta omille rasistisillekin ajatuksille (ks. myös Cammaerts 2009, 571). Moni verkkokeskustelija näki sananvapauden varsin absoluuttisena oikeutena, jota voidaan myös perustella kansanvallalla: kaikki mielipiteet ja tieto pitäisi voida tuoda julki ja asettaa demokraattisen arvioinnin kohteeksi. Suomessa sananvapaus ei kuitenkaan ole ehdoton, vaan sitä säätelevät lait, kuten laki kiihottamisesta

kansanryhmää vastaan. Sananvapauden ja toista ihmistä loukkaavan vihapuheen välinen suhde on monimutkainen. Suomessakin käydään keskustelua siitä, missä määrin sananvapautta voi ja tulee rajoittaa silloin, kun puheella on tarkoitus loukata tai uhata. Kuinka absoluuttinen demokraattisen yhteiskunnan perusoikeuksiin kuuluvan sananvapauden tulisi olla, ja mihin kaikkeen tulisi puuttua? Esimerkiksi jos puututtaisiin vain yksilöitä loukkaavaan puheeseen eikä kollektiiviseen vahingontekoon, kuten jonkun uskonnon mustamaalaamiseen, paljon vihapuhetta sallittaisiin ilman, että siihen voisi puuttua lainsäädännön perusteella (emt., 560).

Suomessa käydään keskustelua lähinnä puheesta – mitä voi sanoa ja mitä ei – mutta vähemmän puheen aiheuttajista, kuten maahanmuuttopolitiikasta, lainsäädännöstä tai perusteettomista peloista ja ennakkoluuloista. Toisaalta esimerkiksi Anna Rastas (2009, 61) on painottanut, että jos halventaviin tai leimaaviin puhetapoihin ei puututa, ne saavat yleisesti hyväksytyjen tai ainakin siedettyjen puhetapojen aseman muokaten maaperää rasismien kasvulle. Hänen esittämänsä kysymys on aiheellinen: Onko näin jo osin käynyt suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa? Rasismi on sosiaalisten käytäntöjen, kuten väkivallan ja syrjinnän, lisäksi myös puhetapa. Nämä molemmat rasismien ulottuvuudet ovat yhteydessä toisiinsa. Rodullistavat puhetavat kuten uusrasismi voidaan nähdä muuttuvana ja jatkuvan määrittelykamppailun kohteena, ja tällä määrittelyllä voi olla poliittisia ja juridisia vaikutuksia. (ks. esim. Puuronen 2011, 48–49; 65.) Verkkokeskusteluissa toistetut, suomalaisten eduista kumpuavat ”maahanmuuttokriittiset” väitteet sekä maahanmuuttajien käsittely yhtenä ryhmänä tai stereotyyppisinä ryhminä piirtävät maahanmuuttosta yksilöteistä ja varsinkin negatiivista kuvaa. Helsingin Sanomien verkkokeskustelu on omalta osaltaan ollut uusintamassa perussuomalaisten vaaliagendan mukaisten ilmausten muuttumista hyväksytyiksi puhetavoiksi. ✎